

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 514/2023-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Jurajom Špirkom, Nerudova 6, Košice, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B3-24Cpr/2/2019 takto

rozhodol:

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B3-24Cpr/2/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B3-24Cpr/2/2019 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **300 eur**, ktoré **je** jej Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľke **priznáva** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **442,38 eur**, ktorú **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 26. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B3-24Cpr/2/2019. Navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní

bez zbytočných prietáhov, priznal jej finančné zadostučinenie v sume 5 000 eur a náhradu trov konania na účet jej právneho zástupcu.

2. Uznesením č. k. II. ÚS 514/2023-12 z 22. novembra 2023 ústavný súd prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie, že došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v napadnutom konaní z dôvodu jeho nečinnosti, ako aj neefektívnej činnosti v časti rozhodovania o výške náhrady trov konania, v dôsledku ktorých je aj celková dĺžka napadnutého konania neprimeraná.

4. Napadnuté konanie sa začalo 1. februára 2019 podaním žaloby sťažovateľky o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru výpoveďou zo strany zamestnávateľa a o náhradu mzdy proti žalovanému – Všeobecná úverová banka, a. s., Mlynské nivy 1, Bratislava, IČO 31 320 155, na Okresnom súde Bratislava III. Okresný súd vydal 1. októbra 2021 rozsudok č. k. 24Cpr/2/2019-433 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“), ktorým okrem iného vo výroku V rozhodol, že sťažovateľka má proti žalovanému nárok na plnú náhradu trov konania. Rozsudok okresného súdu nadobudol právoplatnosť 16. decembra 2021 a vykonateľnosť 21. decembra 2021. Okresný súd oznámením z 27. januára 2022 doručeným 11. februára 2022 vyzval sťažovateľku, aby v lehote 15 dní odo dňa doručenia tohto prípisu doručila vyčíslenie trov konania. Sťažovateľka v stanovenej lehote 21. februára 2022 zaslala súdu vyčíslenie trov právneho zastúpenia. Do dňa podania ústavnej sťažnosti však okresný súd, resp. mestský súd o výške trov konania nerozhodol.

5. Sťažovateľka namieta nečinnosť mestského súdu vo vzťahu k (ne)rozhodnutiu o výške náhrady trov konania, ktorá trvá takmer dva roky. Mestský súd mal pritom o sťažovateľkiných trovách konania rozhodnúť v súlade s § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) v lehote 60 dní od právoplatnosti rozsudku súdu prvej inštancie. Sťažovateľka sa domáhala svojimi podaniami, okrem iného aj sťažnosťou z 1. júna 2023 adresovanou predsedovi súdu, odstránenia zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, avšak neúspešne, pričom sťažnosť na prietahy v konaní podaná podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nebola do dňa podania tejto ústavnej sťažnosti predsedom súdu vôbec vybavená. Sťažovateľka poukazuje na to, že rozhodovanie o výške náhrady trov konania je bežnou súčasťou sporovej agendy všeobecných súdov a nejde o zložitú právnu či faktickú záležitosť, obzvlášť keď sťažovateľka zaslala súdu samotný výpočet trov konania a právneho zastúpenia. Sťažovateľka žiadnym spôsobom neprispela k prietahom v napadnutom konaní, a teda okresný súd, resp. mestský súd mal na základe predložených dôkazov vo veci rozhodnúť.

II.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľky

6. Mestský súd k ústavnej sťažnosti zaslal vyjadrenie zákonného sudcu, ktorý v ňom uviedol, že vec sťažovateľky je právoplatne skončená a ústavná sťažnosť sa týka postupu, resp. rozhodovania vyššieho súdneho úradníka o výške trov konania. Zákonný sudca ďalej uviedol, že vyšší súdny

úradník bol od 4. augusta 2023 do 2. októbra 2023 práceneschopný a v čase od 3. októbra 2023 do 18. októbra 2023 čerpal dovolenku. O trovách konania rozhodol 5. decembra 2023, avšak pripravené rozhodnutie bude musieť prijať a podpísať nová vyššia súdna úradníčka pridelená do súdneho oddelenia od 1. decembra 2023, ktorej zatiaľ nefunguje elektronické podpisovanie dokumentov.

7. Sťažovateľka vo svojej replike uviedla, že práceneschopnosť, resp. čerpanie dovolenky vyššieho súdneho úradníka sú v danom konaní irelevantné, pretože vyšší súdny úradník mal od decembra 2021 dostatok času na rozhodnutie o výške trov konania. O trovách konania rozhodol až 5. decembra 2023, čo evokuje predpoklad, že k rozhodnutiu došlo až po oboznámení sa s podanou ústavnou sťažnosťou na ústavnom súde. Ani nefunkčnosť elektronického podpisovania novej vyššej súdnej úradníčky nemôže byť na škodu sťažovateľke. Na základe uvedeného zastáva názor, že napadnuté konanie je poznačené zbytočnými priet'ahmi takej intenzity, ktorá odôvodňuje vyslovenie porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania a po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskom mestského súdu a s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

9. Podstatu ústavnej sťažnosti sťažovateľky tvorí námietka, že v dôsledku nečinnosti mestského súdu v súvislosti s rozhodovaním o výške náhrady trov konania došlo v napadnutom konaní k vzniku zbytočných priet'ahov, ktoré odôvodňujú vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. IV. ÚS 302/2020, III. ÚS 233/2022, II. ÚS 439/2023).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

12. V prvom rade ústavný súd uvádza, že ústavná sťažnosť bola podaná v čase, keď ostala nevyriešená iba otázka výšky náhrady trov konania. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že podľa svojej ustálenej judikatúry (napr. II. ÚS 12/01, IV. ÚS 61/03) ústavný súd poskytuje ochranu

základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v danom prípade mestským súdom) ešte mohlo trvať. Právna neistota sťažovateľky sa teda v tomto prípade týka výlučne otázky výšky náhrady trov konania, lebo meritórne bola vec právoplatne ukončená (rozsudok okresného súdu nadobudol právoplatnosť 16. decembra 2021). Vo veci samej sa právoplatne rozhodlo aj o tom, komu patrí nárok na náhradu trov konania.

13. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd uvádza, že rozhodovanie o výške náhrady trov konania je rutinnou záležitosťou každodennej rozhodovacej praxe súdov a v konkrétnych okolnostiach prerokovávanej veci ústavný súd nezistil ani dôvody jej zvýšenej skutkovej zložitosti. Na základe uvedeného možno dospieť k čiastkovému záveru, že konanie v uvedenej fáze (rozhodovanie o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 CSP) nemožno považovať za právne ani skutkovo zložitú.

14. Právoplatné rozhodnutie o trovách konania pre sťažovateľku nepochybne subjektívne má význam, z hľadiska judikatúry ústavného súdu, resp. ESLP však nejde o konanie, pri ktorom je zvýšená požiadavka na rýchlosť konania.

15. Pokiaľ ide o kritérium správania sťažovateľky, ústavný súd sa stotožnil s jej tvrdením, že na jej ťarchu nemožno pripísať žiadne skutočnosti, ktoré by mali za následok zbytočné prietahy v napadnutom konaní. Vyčíslila trovy konania a opakovane žiadala mestský súd, aby konal. So sťažnosťou na prietahy v konaní sa obrátila aj na predsedu mestského súdu.

16. V súvislosti s hodnotením samotného postupu všeobecného súdu ako tretieho kritéria ústavný súd poukazuje na obsah súdneho spisu, ktorý potvrdzuje priebeh konania opísaný sťažovateľkou.

17. Rešpektujúc viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania (§ 45 zákona o ústavnom súde), je predmetom prieskumu v napadnutom konaní postup okresného súdu od právoplatnosti jeho rozsudku, teda od 16. decembra 2021. Ústavný súd konštatuje, že od tohto momentu do podania ústavnej sťažnosti (26. októbra 2023) uplynulo obdobie približne 1 roka a 10 mesiacov, počas ktorého bol okresný súd absolútne nečinný. Mestský súd rozhodol o výške náhrady trov konania až 5. decembra 2023, pričom toto rozhodnutie nebolo v čase podania vyjadrenia mestského súdu k ústavnej sťažnosti stranám sporu doručené.

18. Ústavný súd zastáva názor, že aj napriek tomu, že rozhodovanie o trovách konania sa od účinnosti Civilného sporového poriadku člení na dve samostatné fázy (rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania a v bezprostrednej nadväznosti rozhodovanie o výške trov konania), nemožno dobu takmer dvoch rokov, ktorú mestský súd potreboval na to, aby rozhodoval o výške náhrady trov konania, považovať za primeranú. Ústavný súd akcentuje, že aj keď Civilný sporový poriadok v znení účinnom do 30. júna 2023 neustanovoval žiadnu lehotu, v ktorej je súd povinný rozhodnúť o výške trov konania podľa § 262 ods. 2 CSP po právoplatnom rozhodnutí o nároku na náhradu trov konania, aj v tejto fáze konania bol súd povinný rešpektovať základný princíp hospodárnosti konania vyjadrený v čl. 17 CSP.

19. Na základe uvedeného preto ústavný súd konštatuje, že mestský súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

20. Vzhľadom na to, že o výške náhrady trov konania nebolo dosiaľ právoplatne rozhodnuté, ústavný súd vyslovil vo vzťahu k mestskému súdu aj príkaz konať v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy (výrok 2).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

21. Sťažovateľka sa domáhala priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur, ktoré odôvodnila dĺžkou prietáhov v konaní, ako aj psychickým napätím a pocitmi sklamaní z neprimeranej dĺžky konania spôsobenými zdĺhavým postupom súdu.

22. Ústavný súd uvádza, že konanie pred ústavným súdom z dôvodu namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov plní nielen preventívnu funkciu, ale tiež funkciu satisfakčnú, resp. kompenzačnú (náhradu nemajetkovej ujmy). V súlade s judikatúrou ústavného súdu je cieľom finančného zadosťučinenia dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

23. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Vzhľadom na okolnosti tejto veci ústavný súd považoval za potrebné priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie. Pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy všetky okolnosti danej veci, predovšetkým vznik zbytočných prietáhov v konaní spôsobených nečinnosťou mestského súdu, predmet konania, teda to, čo bolo v konaní v hre, resp. v stávke pre sťažovateľku, ale tiež aktuálny procesný stav veci. Po zohľadnení týchto okolností, majú na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocíťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval ústavný súd za spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia v sume 300 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (výrok 3). Prihliadol na fakt, že deklarácia porušenia základných práv, príkaz konať, ako aj náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

V.

Trovy konania

25. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 442,38 eur (výrok 4).

26. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“; § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je vo výške 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu

trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu). Nepriznanie odmeny za tretí úkon (vyjadrenie k vyjadreniu súdu k ústavnej sťažnosti) ústavný súd odôvodňuje tým, že toto podanie neobsahuje nové, resp. ústavnoprávne relevantné skutočnosti, ktoré by mali vplyv na rozhodnutie ústavného súdu. Výsledná suma, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľke ako náhradu trov právneho zastúpenia, predstavuje sumu 442,38 eur.

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2024

Peter Molnár
predseda senátu